

Behandling av infeksjoner: Antibiotika

Gjennom en diskusjon og debatt, lærer elevene hvor viktig det er å bruke antibiotika og andre medisiner på riktig måte.

Relevans

Folkehelse og livsmestring

- Samtale om viktigheten av å bruke bl.a. antibiotika på riktig måte

Mat og helse

- Helse og forebygging

Naturfag

- Naturvitenskapelige praksiser og tenkemåter
- Dyr, deriblant mennesker

Grunnleggende ferdigheter

- Lesing og forståelse

Stikkord

Antibiotika Sykdom Immunforsvar,
Infeksjon Medisin Naturlige forsvar
Vaksine

@ Nettlenker

<https://www.e-bug.eu/no-no/5-7-trinn-antibiotika>

Kompetansemål

Alle elever skal

- forstå at de vanligste infeksjonene blir bedre på egen hånd med tid, hvile, mye væske og en sunn livsstil.
- forstå at hvis vi tar antibiotika, må vi ta den slik legen har forskrevet.
- forstå at antibiotika bare behandler bakterieinfeksjoner.
- forstå at de ikke bør dele antibiotika eller andre medisiner som lege eller helsepersonell har skrevet ut.

Ressurser

Hovedaktivitet: Scenarier i tegneseriestriper

Per gruppe

- Kopi av SA1
- Kopi av SA2
- Kopi av LA1

Ekstraaktivitet 1: Antibiotika (bildekort)

Per gruppe

- Kopi av SA3

Ekstraaktivitet 2: Ordpar

Per elev

- Kopi av EA1

Fascinerende fakta

I 1901 ble de fleste ikke eldre enn 47 år gamle. Nå lever folk til de er 80 eller lengre takket være moderne medisiner som antibiotika.

Støttmateriell

SA1 - Hodepine heter (stemt)

Diskusjonspunkter

Eva har hodepine og for murenen når hun hoster. Infeksjoner kan spire seg lett fra person til person gjennom hosting og tryk. Et nye spire seg ved ca. 100 km/h og med store kraft, noe som vil si at mikrobera løp seg fram raskt og smitte andre.

Du bør alltid vaske hendene etter å ha vært på toalettet. Mange skadelige mikrober som gir et vi blir syke, finnes i toaletter. God personlig hygiene er viktig for å unngå å bli syk og kan bidra mye til lavere smittespredning. Forsikling viser at håndvask gir lavere smittespredning. Ikke tren på grunn av magesykdom, men på grunn av hoste og forkjølelse også.

Eva bør bruke andrenes antibiotika. Det er mange forskjellige typer antibiotika som behandler forskjellige bakterieinfeksjoner. Legen skriver ut spesielle antibiotika for spesielle sykdommer med sine egne navn på dem. Ikke ta noen andre antibiotika uten å snakke med legen din.

LA1 Diskusjonspunkter

SA1 - Antibiotika (tegneseriestripe)

En gikk på skolen, men følte seg ikke særlig bra. Hun hadde hodepine og muskelpine. Da hun kom til skolearbeidet, hadde hun seg ved siden av Eva. Hun spurte om ut av Eva heller ikke var helt frisk.

Er det bra, Eva?

Spesielt ikke, men mamma sa jeg måtte gå på skolen -hehe-.

Akkurat! Men jeg hoster ikke. Du bør kanskje holde deg for murenen.

Da det var langt, gikk Eva og tra på toalettet. Hun var sulten og ville gi seg opp.

Skulle jeg gå på toalettet? Jeg er sulten! Og husk å vaske hendene!

Skulle jeg gå på toalettet? Jeg er sulten! Og husk å vaske hendene!

SA1-2 Antibiotika (tegneseriestripe)

Er antibiotika en god ting? Ja eller nei?	Hvis vennen min er syk, kan jeg gi ham den gamle antibiotikaen min. Ja eller nei?	Vi blir syke av skadelige mikrober. Ja eller nei?
Bare antibiotika virker mot bakterieinfeksjoner. Ja eller nei?	Jeg bør alltid bruke et papir over munnen og hodet når jeg hoster eller nyser. Ja eller nei?	Jeg kan behandle hoste og forkjølelse med antibiotika. Ja eller nei?
Jeg bør bare ta antibiotika legen har skrevet ut. Ja eller nei?	Det er ikke så enkelt som immunforsvaret mitt. Jeg bør alltid bruke antibiotika som foreskrevet av legen. Ja eller nei?	Jeg bør alltid vaske hendene etter å ha vært på toalettet. Ja eller nei?

SA3 Antibiotika (bildekort)

EA1 - Ordpar (spillark)

Ordpar

Antibiotika

Bakterier

Infeksjon

Den minste av mikroberne - vanligvis skadelig

En medisin som brukes til å behandle en sykdom eller skade

Et tegn på sykdom, fekk, hodepine, diaré og feber

EA1 Ordpar (spillark)

Undervisningsplan

☰ Innledning

1. Start timen med å forklare elevene at de skal lære om noen vanlige infeksjoner, og når antibiotika bør og ikke bør brukes. Minn elevene på at skadelige mikrober kan forårsake infeksjoner og gjøre oss syke. Spør elevene om deres egne erfaringer med å være syk, hva var sykdommen, hvordan følte de seg, og hva gjorde de? Trodde de det skyldtes en mikrobe/infeksjon? Hvorfor mente de i så fall det? Holdt de seg hjemme, eller gikk de til legen eller på apoteket? Fikk de medisin?
2. Fortell elevene at før vi får medisin for vanlige infeksjoner, bør vi prøve å la kroppen bekjempe de skadelige mikroben. Forklar at vi i kroppen har et immunforsvar som bekjemper skadelige mikrober. Hvis vi får mye søvn og spiser riktig, holder vi immunforsvaret sterkt, og det bidrar til å bekjempe de skadelige mikroben.
3. Forklar imidlertid at immunforsvaret noen ganger kan trenge hjelp hvis vi får i oss mange skadelige mikrober i kroppen. Det er da vi trenger medisin. Forklar at forskjellige typer medisiner brukes til å behandle symptomene på forskjellige infeksjoner, f.eks. hostemedisin, smertestillende, febernedsettende medisin, osv.
4. Påpek overfor elevene at antibiotika er medisiner som bare brukes til å behandle bakterieinfeksjoner. Med antibiotika blir vi bedre ved å stoppe eller drepe de skadelige bakteriene vi blir syke av. Forklar elevene at forskjellige antibiotika påvirker forskjellige bakterier, derfor bør vi ikke bruke andre folks antibiotika fordi det ikke er sikkert at de virker. Vi bør bare ta antibiotika lege, sykepleier eller apoteket har gitt oss. Forklar at antibiotika ikke vil virke på infeksjoner som skyldes virus, f.eks. kan ikke antibiotika stoppe eller drepe covid-19 eller forkjølelse.
5. Forklar at hvis vi får forskrevet antibiotika av legen er det viktig å fullføre behandlingen. Hvis ikke dreper vi ikke alle de skadelige bakteriene, slik at de kan gjøre oss syke igjen eller bli resistente ovenfor antibiotika.
6. Elevene bør vite at mange andre medisiner, som for eksempel, smertestillende eller hostesaft, brukes til å lindre symptomer på infeksjon som hodepine, feber, tett nese, osv.

Hovedaktivitet: Tegneseriestripe

1 Les tegneserien

2 Avgjør om karakterene trenger antibiotika eller ikke

Hovedaktivitet: Tegneseriestripe (scenarier og diskusjon)

Denne aktiviteten kan utføres i små grupper eller som en klasseromsdiskusjon. Oppgaven presenteres som en tegneserie.

1. Hvert avsnitt av tegneserien har en situasjon med en beslutning som må tas. Det som blir sagt av beslutningstakeren, er kursivert.
2. Vis hver boks for elevene (enten i alt SA1 og SA2, eller som individuelle bokser på tusjtafelen), og drøft om beslutningstakeren har valgt riktig eller galt.
3. Diskusjonspunkter finnes i LA1. Elevene lærer hvordan og når det er riktig å bruke antibiotika

Ekstraaktiviteter

Antibiotika (bildekort)

Denne aktiviteten kan utføres i små grupper à 3 eller 4 eller som en del av en klassediskusjon. Del ut SA3 til elevene, og be dem svare enten «ja» eller «nei» på påstandene. Svar finnes på e-Bugs nettsider.

Ordpar (spillark)

Denne morsomme aktiviteten kan utføres enten enkeltvis eller i grupper à 2 eller 4 elever. Del ut EA1 til elevene. Elevene bør kombinere ordet i venstre kolonne med definisjonen i høyre kolonne. Svar finnes på e-Bugs nettsider.

Oppsummering

Spør elevene i slutten av timen om de kan nevne forskjellige måter vi kan bruke antibiotika riktig på.

For eksempel:

- Bare bruke antibiotika som legen har skrevet ut
- Alltid fullføre behandlingen når den er startet
- Aldri ta noen andres antibiotika

Diskusjonspunkter

Eva bør holde seg for munnen når hun hoster. Infeksjoner kan spre seg lett fra person til person gjennom hosting og nysing. Et nys sprer seg ved ca. 160 km/t og med stor kraft, noe som vil si at mikrobene i et nys kan spre seg svært langt og smitte andre.

Du bør alltid vaske hendene etter å ha vært på toalettet. Mange skadelige mikrober som gjør at vi blir syke, finnes i toaletter. God personlig hygiene er viktig for en sunn livsstil og kan bidra mye til lavere smittespredning. Forskning viser at riktig håndvask gir lavere skolefravær, ikke bare på grunn av magede virus, men på grunn av hoste og forkjølelse også.

Eva bør IKKE bruke søsterens antibiotika. Det er mange forskjellige typer antibiotika som behandler forskjellige bakterieinfeksjoner. Leger skriver ut spesifikke antibiotika for spesifikke sykdommer med en dose som passer til pasienten. Å ta noen andres antibiotika kan bety at infeksjonen din ikke blir bedre.

Læreren burde ha vasket kuttet på kneet til Lars for å fjerne smuss eller mikrober som kan ha vært i det. Bakteriedrepende krem som brukes på dypere kutt, kan også forebygge infeksjon. Det er som regel ikke nødvendig å dekke mindre kutt og skrammer med plaster. Frisk luft vil bidra til å danne en sårkorpe.

Legen har rett. Antibiotika virker bare på bakterieinfeksjoner. Hoste og forkjølelse skyldes virus, og i mange tilfeller vil kroppens eget naturlige forsvar bekjempe disse infeksjonene. Andre medisiner fra apoteket kan hjelpe på hoste og forkjølelse.

Det er viktig at Lars tar antibiotikakuren slik legen har forskrevet den. Hvis ikke kan det føre til at bakteriene ikke dør og blir resistente overfor antibiotika i framtiden.

Ina gikk på skolen, men følte seg ikke særlig bra. Hun hadde hodepine og rennende nese. Da hun kom til klasserommet, satte hun seg ved siden av Eva. Hun skjønnte snart at Eva heller ikke var helt frisk.

Da det var lunsj, gikk Eva og Ina på toalettet. Ina var sulten og ville gå og spise.

Under lunsjen snakket Eva vennen sin Lars om at hun hadde hodepine og rennende nese.

Da barna hadde spist, gikk de ut for å leke.
Lars veltet og fikk et dypt kutt på kneet.

Da Eva kom hjem, bestemte moren hennes seg for å ta henne med til legen.
Han sa hun var kraftig forkjølet.

Noen dager senere kom ikke Lars på skolen, så Eva stakk innom på vei fra skolen.

Vi blir syke
av skadelige
mikrober
Ja eller nei

Jeg kan behandle
hoste og forkjølelse
med antibiotika
Ja eller nei

Jeg bør alltid vaske
hendene etter å ha
vært på toalettet
Ja eller nei

Hvis vennen min
er syk, kan jeg gi
ham den gamle
antibiotikaen min
Ja eller nei

Jeg bør alltid bruke
et papir over munnen
og nesen når jeg
hoster eller nyser
Ja eller nei

Det meste av tiden kan
immunforsvaret mitt
bekjempe infeksjoner
som forkjølelse selv
Ja eller nei

Hvis jeg får antibiotika av
legen min og skal ta det i 7
dager, men føler meg bedre
etter 3 dager, kan jeg slutte
å ta det
Ja eller nei

Bare antibiotika
virker mot bakterie-
infeksjoner
Ja eller nei

Jeg bør bare ta
antibiotika legen har
skrevet ut
Ja eller nei

Ordpar

Antibiotika

Den minste
av mikroben
- vanligvis skadelig

Bakterier

En medisin som brukes
til å behandle en sykdom
eller skade

Infeksjon

Et tegn på sykdom,
f.eks. hodepine, diaré
og feber

Medisin

Spesialmedisin som
brukes til å behandle
bakterieinfeksjoner

Smerte-
stillende

En sykdom forårsaket
av en mikrobe

Virus

Svært liten mikrobe som
kan være nyttig eller
skadelig

Symptom

En medisin som brukes
til å fjerne smerter

